

## Dagens frågor

### ”Den klassiske stymparen”

Frans G Bengtsson har en gång betecknat en personlighet av det mindre formatet som ”en klassisk stympare” den där kan antagas ”gå till historien i sällskap med härfördärvaren Gallas”.

Vår utrikesminister börjar nu rätt väl motsvara kraven på resesällskap till den ryktbare härfördärvaren. Knappt har hr Bodström kommit ur affären med de sex journalisterna förrän han blivit huvudperson i en ny egentligen allvarligare affär. Den har dock inte samma rikspolitiska karaktär som den förra och lär näpeligens leda till ännu en partipolitisk misstroendeförklaring. Däremot kan hr Bodström vara säker på att få en hejdundrande misstroendeförklaring av landets jurister.

Vad som hänt är i korthet att en ledamot av Utrikesdepartementets antagningsnämnd, bankdirektör Hugo Lindgren, i artiklar i Svenska Dagbladet givit uttryck för synpunkter, som inte överensstämmer med hrr Bodströms och Palmes utrikespolitiska visdom. Bl a har vederbörande som är en av landets främsta experter på Latinamerika, givit uttryck för en mer nyanserad syn på den tragiska utvecklingen i Chile, än den som är hr Palmes och utrikesledningens officiellt vedertagna.

Men se det var att svära i kyrkan. Bankdirektör Lindgren uppmanades sans façon att avgå ur nämnden. Utrikesministern har sedan haft panna att öppet uttala att hr Lindgrens avsked berodde på hans utrikespolitiska åsikter. Han kunde ju befaras släppa in aspiranter i UD, som inte omfattade det officiella utrikespolitiska synsättet.

Man får förmoda att hr Palme gillar

den drakoniska bestraffningen av den till sina utrikespolitiska åsikter avvikande tjänstemannen. Statsministern vill likt andra cæsarer se folk med slätkammat hår omkring sig, folk, som sover gott om natten och framför allt folk, som delar hans åsikter.

Nu har en modig och skarpsinnig dam, professorn i straffrätt Madeleine Löfmarck, läst lagen för hr Bodström och visar att han handlat i strid med konstitutionen. Denne har, mycket riktigt, i detta som i så många andra sammanhang gjort en slät figur, när han skulle ta massmedia till hjälp.

Tänk vad Olof Palme måtte förbanna den stund då han utsåg sin kompis från studentåren och Fårö till utrikesminister, i förlitande på dennes lydaktighet. Hr Palme har onekligen blivit bönhörd över hövan.

### En utrikesministers synsätt

Anser utrikesminister Bodström att de fri- och rättigheter som tillkommer varje människa är en fråga om moskitnät och tillgång till vissa hygieniska produkter? Den frågan måste SvT ställa efter att ha lyssnat till Lennart Bodström i riksdagens debatt om tvångsarbetet i Vietnam. Om de cirka 17 000 kvinnor som mot sin vilja under eländiga förhållanden befinner sig på livstidskontrakt i skogen för att försörja Bai Bang med råvaror hade utrikesministern bl a följande att anföra:

Bai Bang kan producera mycket mer med den utrustning man har, under förutsättning att arbetskraften är motiverad att verka där, under förutsättning att de anställda får löner som gör att de kan stanna på arbetsplatsen i stället för att ge sig i väg till sina hönsgårdar och risfält. Det kan ske genom att kvinnor får så enkla saker som

mensskydd, så att de inte behöver vara borta från arbetet flera dagar varje månad, genom att de får bättre barndaghem, bättre sjukvård och kanske så enkla saker som moskitnät, filter, bättre kläder och tätare hus att bo i.

Den fd TCO-ordföranden hade också påtagliga svårigheter att definiera begreppet fritt valt arbete:

Man tänker sig att de inte skall behöva arbeta så många år som nu och under inga förhållanden på livstid. Därför säger de svenska utredarna i sitt förslag att det vore rimligt att tjänstgöringsperioden vore fem år. Jag vet inte om det precis svarar mot våra västerländska begrepp om fritt valt arbete, men det är i alla fall utredarnas förslag. De föreslår en årlig semester, som inte bör räknas i veckor utan åtminstone gå upp till en månad, med hänsyn till de långa avstånden. De föreslår ett betalningssystem som gör att man kan försörja sig på sitt arbete i företaget.

Det är beklämmande att ta del av utrikesministerns tankeoreda. Visst är 5 års tvångsarbete mindre förskräckligt för en människa än livstids tvångsarbete. Men det är ändå fråga om tvångsarbete. Skall Sveriges utrikesminister sanktionera förhållanden som bryter mot kristen etik och mot alla tillämpliga internationella konventioner? Skall svenska folkets skattemedel användas i projekt som befrämjar tvångsarbete?

#### Attack mot ägandet

Den proposition om fritt fiske med handredskap som jordbruksminister Svante Lundkvist nu presenterat är ett betänkligt aktstycke och bör avslås av riksdagen. Innebörden är att fisket släpps fritt i enskilda vatten längs kusten mellan Öst-

hammar och Blekinge samt i landets fem största insjöar.

Mest alarmerande ur principiell synvinkel är den syn på enskilt ägande som framkommer ur propositionen.

När fiskevattenägare köpte sina egendomar påverkade existensen av fiskevattnet givetvis priset. Skulle regeringens proposition förverkligas leder det till att priserna sjunker på sådan mark som inte längre innefattar privatägt fiskevatten utan där det blivit fritt fram för var och en att fiska med handredskap. Åtskilliga markägare torde drabbas av kännbara förluster på det här sättet.

Hur vill då jordbruksministern klara ersättningen för fiskevattenägarna?

Jo, bara de som i dag har något ekonomiskt utbyte av fiskerätten får någon ersättning. Sådan utgår alltså endast till dem som nu kan visa att de genom arrendeupplåtelse eller försäljning av fiskekort tjänar pengar på vattnet. Eller om de kan dokumentera att deras inkomster sjunker till följd av att fritt fiske införs. Inga andra skall få någon ersättning för den egendom som i viss mån berövas dem.

Attityden är grotesk. Det finns många exempel på enskilda egendomar som inte för tillfället utnyttjas för ekonomisk vinning – en grustäkt, ett vattenfall etc. Skall de också i framtiden kunna beslagtas av staten utan ersättning till ägaren?

Från yrkesfiskarnas sida har meddelats att man kommer att vända sig till Europadomstolen i frågan. Förfarandet är "ren stöld" har de hävdat, och det är knappast överord. Det är dock ingenting att förvånas över. Enskilt ägande sitter allt trängre i socialdemokraternas Sverige.

### Sysselsättningen

Alltsedan 60-talet har arbetsmarknaden i Sverige ständigt försvagats. Den ökning av sysselsättningen som inträffat under de senaste decennierna, har varit en följd av en ökning av antalet offentliganställda. Därutöver har en allt större "åtgärdsarbetsmarknad" byggts upp. Genomgående för sysselsättningsexpansionen är att vi "lånat" till de nya jobben. Det omfattande statliga budgetunderskottet är ett tecken på detta.

Något trendbrott i en under lång tid pågående försämring av arbetsmarknaden, kan inte skönjas. Varken nuvarande eller tidigare konjunkturuppgångar under 60- och 70-talen, har förmått förändra denna bild.

Det finns heller inga nya inslag i regeringens arbetsmarknadspolitik, som skulle kunna inge hopp om en förbättring av arbetsmarknadens förmåga att ge alla arbetssökande arbete. Socialdemokraterna är fast i gammalt tänkande. Fortfarande ställs hoppet till den sk Rehn-Meidnerska modellen, som inte är annat än en omskrivning för LO's lönepolitiska program från 50-talets början. Ännu väntar man efter drygt 30 år att "modellen" skall fungera.

Det är inte svårt att motivera behovet av en grundläggande förändring av arbetsmarknadspolitik. Det finns också en rad förslag som framförts i denna riktning, bl a om åtgärder i syfte att öka arbetsmarknadens parter ansvar för arbetslöshet orsakad av uppgörelserna på arbetsmarknaden. Se tex den nyligen ut-

komna boken av Alf Sjöström, "Modellbyte i Arbetsmarknadspolitik" (Timbro).

En avgörande fråga för sysselsättningsutvecklingen är inte enbart utformningen av arbetsmarknadspolitik. Man bör också ha en uppfattning om var de framtida jobben finns? Det går självfallet inte att peka ut enskilda framtida arbetstillfällen. Behov, värderingar, teknisk utveckling etc måste vara avgörande för var arbetstillfällena kommer till stånd. Om man ser till sysselsättningsutvecklingen i USA jämfört med Sverige, är det uppenbart att det finns mycket expansiva sektorer som avsevärt kan öka sin sysselsättning – skattehöjningar eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder förutan.

Antalet sysselsatta (exkl militär personal) har i USA ökat med hela 22 miljoner eller med ca 28 procent sedan 1970. Sveriges sysselsättning har under samma period ökat med endast 8 procent.

I USA har en stor del av arbetskraften sugits upp i den privata servicesektorn samt inom högteknologiska branscher.

Sverige skulle på samma sätt kunna öka andelen sysselsatta inom privat service eller med hög teknologi. Om vi minskar offentlig sektor och ger större "svängrum" för privata initiativ, skulle antalet jobb kunna öka i Sverige liksom i USA.

Det är emellertid uppenbart att ju längre vi väntar med att lägga om politiken mot en expansion av privat sektor, ju större kommer problemen att bli på svensk arbetsmarknad.